

Janusz Raglewski

Profesor Uniwersytetu Jagiellońskiego,
advokat, członek Komitetu Nauk
Prawnych Polskiej Akademii Nauk.

✉ janusz.raglewski@uj.edu.pl

<https://orcid.org/0000-0002-4071-381X>

Joanna Raglewska

Doktor nauk prawnych, asystent
w Zakładzie Prawa Karnego Wyko-
nawczego Uniwersytetu Jagiellońskiego.

✉ joanna.raglewska@uj.edu.pl

<https://orcid.org/0000-0002-3238-0197>

Janusz Raglewski, Joanna Raglewska

Nadzwyczajne złagodzenie kary sprawcy przestępstwa zagrożonego sankcją kumulatywną

Extraordinary Mitigation of the Perpetrator's Punishment Crime Carrying a Cumulative Sanction

The paper refers to the position expressed in the resolution of the Supreme Court of 20 March 2019. The resolution resolves one of the most difficult issues in the field of extraordinary mitigation of the punishment. It is a problem of applying this institution to perpetrators of crimes when a statutory threat includes cumulative imprisonment and a fine. The main reason for the interpretative controversies is the lack of explicit regulation of this issue in the provisions of the current Penal Code. The authors critically evaluate the legal view expressed by the Supreme Court.

Słowa kluczowe: ustawowe zagrożenie, kumulatywna sankcja karna, wymiar kary, nadzwyczajne złagodzenie kary

Key words: statutory penalty, cumulative criminal sanction, sentence of penalty, extraordinary mitigation of punishment

[https://doi.org/10.32082/fp.v0i5\(61\).331](https://doi.org/10.32082/fp.v0i5(61).331)

1. Jednym z trudniejszych zagadnień z zakresu tematyki wymiaru kary nadzwyczajnie złagodzonej – które przez długi czas nie cieszyło się szczególnie dużym zainteresowaniem badawczym¹ – jest problem aplikacji tej

instytucji, gdy ustawowe zagrożenie nie obejmuje ujęte kumulatywnie karę pozbawienia wolności oraz grzywnę². Zasadniczą przyczyną

padku ustawowego zagrożenia karą pozbawienia wolności oraz grzywną, „Czasopismo Prawa Karnego i Nauk Penalnych” 2008, z. 1, s. 254–261.

2 Taki typ ustawowego zagrożenia jest rzadko spotykamy w przepisach polskiego systemu prawa karnego.

1 Prezentacja przyjmowanych koncepcji wykładniczych – zob. m.in.: J. Raglewski, *Kilka uwag w kwestii nadzwyczajnego złagodzenia w przy-*

występujących kontrowersji interpretacyjnych jest brak wyraźnego unormowania tej kwestii w przepisach obecnego kodeksu karnego³. Nie udało się przy tym wypracować jednej, powszechnie aprobowanej koncepcji wykładniczej rozstrzygnięcia tego problemu.

2. Szersze zainteresowanie prezentowaną tematyką zauważalne jest od momentu wejścia w życie (w dniu 1 lipca 2015 r.) ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw⁴. Spośród wprowadzonych tym aktem prawnym wielu modyfikacji w zakresie środków prawnokarnej reakcji nowe brzmienie uzyskał art. 60 § 7 k.k.⁵ Dotychczasowy zapis kodeksowy „czyn zagrożony jest alternatywnie karą wymienioną w art. 32 pkt 1–3” zastąpiono sformułowaniem „czyn zagrożony jest więcej niż jedną z kar wymienionych w art. 32 pkt 1–3”. W uzasadnieniu rządowego projektu powołanej ustawy próżno byłoby szukać wyeksplikowania racji, które przemawiały za wprowadzeniem takiej zmiany. Natomiast w piśmiennictwie objaśnia się, że chodziło o usunięcie wątpliwości odnośnie do tego, czy dotychczasowe unormowanie znajdowało zastosowanie

również w wypadku ustawowego zagrożenia obejmującego tylko dwa spośród trzech wyliczonych w art. 32 pkt 1–3 k.k. rodzajów kar⁶. Krytycznie wypada zauważyć, że rozwiązując jeden problem – którego rozstrzygnięcie nie wymagało zresztą ingerencji ustawodawczej⁷ – wygenerowano znacznie poważniejszy. Obowiązujące bowiem do 30 czerwca 2015 r. brzmienie przepisu art. 60 § 7 k.k. wskazywało jednoznacznie zakres jego aplikacji wyłącznie do ustawowych zagrożeń, w których kary występowały w ujęciu alternatywnym. Interesujące jest przy tym, że zmiana powołanego przepisu k.k. – w pierwotnym brzmieniu w ogóle nie relewantnego dla kumulatywnych sankcji karnych – skutkowałą ponownym zainteresowaniem problemem zastosowania dobrodziejstwa nadzwyczajnego złagodzenia kary w wypadku, gdy ustawowe zagrożenie przewidywało orzekanie kary pozbawienia wolności i grzywny⁸. Spowodowane zostało to zapewne pojawieniem się realnej perspektywy wystąpienia w praktyce nieakceptowalnych konsekwencji stosowania do charakteryzujących się wysokim stopniem represyjności ustawowych zagrożeń szczególnego rozwiązania legislacyjnego polegającego na rezygnacji z wymierzenia kary na rzecz łagodniejszych środków prawnokarnej reakcji⁹. Gdy obserwujemy praktykę orzecniczą, która musiała zmierzyć się z tym problemem, zauważalna

Próżno byłoby go szukać w obowiązującym Kodeksie karnym z 6.06.1997 r. (t.j. Dz.U. 2020 poz. 19). W przepisach tzw. pozakodeksowego prawa karnego występuje przykładowo w art. 53 ust. 2, art. 55 ust. 1 i 3 ustawy z 29.07.2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (t.j. Dz.U. z 2019 poz. 852 z późn. zm.), czy też art. 87 i 90 ustawy z 15.01.2015 r. o obligacjach (t.j. 2020 poz. 1208).

- 3 Zresztą – w polskich kodyfikacjach karnych z lat 1932 i 1969 próżno byłoby również szukać zapisów odnoszących się wprost do tego zagadnienia.
- 4 Dz.U. 2015 r. poz. 396.
- 5 Takie rozwiązanie legislacyjne, jak to pomieszczone w art. 60 § 7 k.k., stanowiło zresztą *novum* w historii polskich kodyfikacji karnych. Przewiduje ono bowiem szczególną technikę nadzwyczajnego złagodzenia kary polegającą na odstąpieniu od jej wymierzenia i orzeczeniu innego rodzaju środka prawnokarnej reakcji. Zasadność istnienia takiego unormowania poddawana była w wątpliwość. Trudno bowiem nie odnieść wrażenia, że mamy do czynienia ze sprzecznością samą w sobie. Nie można bowiem nadzwyczajnie złagodzić kary, której się w ogóle nie wymierza. Szerzej – zob. J. Raglewski, *Model nadzwyczajnego złagodzenia kary w polskim systemie prawa karnego (analiza dogmatyczna w ujęciu materialnoprawnym)*, Kraków 2008, s. 370–371.

6 J. Majewski, *Kodeks karny. Komentarz do zmian 2015*, Warszawa 2015, s. 195.

7 J. Raglewski, *Kilka...*, s. 262–265. Przedstawiony problem zresztą, mając na względzie typ ustawowego zagrożenia jakiego dotyczy, ma niewielkie znaczenie praktyczne.

8 Zob. m.in.: W. Wassermann, *Grzywna kumulatywna a nadzwyczajne złagodzenie kary na gruncie ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii*, „Prokuratura i Prawo” 2017, nr 9; K. Siwek, *Nadzwyczajne złagodzenie grzywny kumulatywnej*, „Czasopismo Prawa Karnego i Nauk Penalnych” 2018, z. 4; K. Kmąk, *Sankcje kumulatywne od 1 lipca 2015 r. – rozważania na tle ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii*, „Prokuratura i Prawo” 2018, nr 10.

9 Także w literaturze wskazuje się, że: „W żadnym zaś razie nie można do sankcji kumulatywnych odnosić literalnie wyłącznie art. 60 § 7 k.k., gdyż wykładnia taka prowadziłaby do absurdalnych skutków oraz powstania istotnej luki w możliwości racjonalnego kształtowania sankcji karnych w stosunku do sprawców wskazanej kategorii przestępstw” (W. Wassermann, *Grzywna...*, s. 103).

jest istotna trudność w jego rozstrzygnięciu. Wyrazem tego jest przede wszystkim brak wypracowania jednolitej linii orzeczniczej¹⁰, a także ignorowanie w istocie wprowadzonej w roku 2015 zmiany legislacyjnej. O wysokim stopniu trudności w rozwiązaniu prezentowanego zagadnienia prawnego przekonuje także okoliczność, że skład trzech sędziów Sądu Najwyższego, który miał je rozstrzygnąć, zdecydował się na przekazanie go powiększonemu składowi tegoż Sądu¹¹, który w dniu 20 marca 2019 r. podjął uchwałę w składzie siedmiu sędziów¹².

3. Zamierzeniem autorów niniejszego krótkiego opracowania jest ocena wykorzystanych przez najwyższą instancję sądową argumentów mających uzasadnić zaprezentowane w powołanej uchwale stanowisko. Odnoszą się one do kilku kwestii o istotnym znaczeniu dla (w ogólności) tematyki wymiaru kary nadzwyczajnie złagodzonej. Uwagi koncentrować się będą na tezach Sądu Najwyższego, w stosunku do których można sformułować oceny krytyczne. Już w tym miejscu niniejszego tekstu wyrażamy przekonanie, że rozstrzygnięcie zagadnienia prawnego wymagającego zasadniczej wykładni ustawy nie zasługuje na aprobatę.

10 O istniejących w orzecznictwie koncepcjach – zob. J. Raglewski (w:) *System Prawa Karnego. Tom 5. Nauka o karze. Sądowy wymiar kary* (red. T. Kaczmarek), Warszawa 2017, s. 462–466; zob. uzasadnienie postanowienia SN z dnia 25 października 2018 r., I KZP 8/18, OSNKW 2018, z. 12, poz. 78.

11 Postanowienie SN z dnia 25 października 2018 r., I KZP 8/18.

12 I KZP 15/18, OSNKW 2019, z. 4, poz. 20. Jak czytamy w tezie tej uchwały: „Nadzwyczajnie złagodzenie kary za zbrodnie zagrożoną kumulatywnie karą pozbawienia wolności i karą grzywny polega na wymierzeniu kary pozbawienia wolności poniżej dolnej granicy ustawowego zagrożenia, ale nie niższej od jednej trzeciej granicy, oraz wymierzeniu kary grzywny na zasadach ogólnych”. Cytowane stwierdzenie, odnosząc się wyłącznie do ustawowego zagrożenia za zbrodnie przewidziane w art. 60 § 6 pkt 2 k.k., zdaje się w sposób nieuprawniony wykluczać możliwość występowania kumulatywnych sankcji karnych, gdy ustawowe zagrożenie obejmuje karę co najmniej 25 lat pozbawienia wolności i grzywnę. Ignoruje to istnienie przepisu art. 60 § 6 pkt 1 k.k., odnoszącego się do zbrodni zagrożonej co najmniej 25 latami pozbawienia wolności. Minimalny wymiar nadzwyczajnie złagodzonej kary pozbawienia wolności za zbrodnie wynosi wówczas 8 lat, a nie jedną trzecią dolnej granicy ustawowego zagrożenia.

4. Problem, przed jakim stanęła najwyższa instancja sądowa, sprowadzał się do odpowiedzi na pytanie, czy po 1 lipca 2015 r. wymiar nadzwyczajnie złagodzonej kary za zbrodnie zagrożoną ujętymi kumulatywnie karami pozbawienia wolności i grzywny polegać ma:

„a) na wymierzeniu kary pozbawienia wolności poniżej dolnej granicy ustawowego zagrożenia, ale nie niższej od jednej trzeciej tej granicy oraz orzeczeniu kary grzywny na zasadach ogólnych;

b) na wymierzeniu wyłącznie kary pozbawienia wolności poniżej dolnej granicy ustawowego zagrożenia, ale nie niższej od jednej trzeciej tej granicy (wedle reguł z art. 60 § 6 pkt 2 k.k.), a nadto na odstąpieniu od orzeczenia grzywny i orzeczeniu środka karnego wymienionego w art. 39 pkt 2–3, 7 i 8 k.k., środka kompensacyjnego lub przepadku (wedle reguł z art. 60 § 7 k.k.)?”

5. *De lege lata* z perspektywy wykładni językowej trudno zaprzeczyć, że zagrożenie karą pozbawienia wolności i grzywny spełnia wymóg z art. 60 § 7 k.k. „zagrożenia więcej niż jedną z kar wymienionych w art. 32 pkt 1–3 k.k.”. Występujące bowiem w powołanym przepisie k.k. wyrażenie „(...) nie zawierając żadnej informacji o relacjach, w jakich mają pozostawać w ramach ustawowego zagrożenia kary wymienione w art. 32 pkt 1–3, wyraźnie dopuszcza również takie (kumulatywne) ich złożenie”¹³. Odnotujmy, że w literaturze spotkać można się również z odmienną optyką w kwestii wyznaczenia granic ustawowego zagrożenia w wypadku sankcji kumulatywnej. W przekonaniu Włodzimierza Wróbla pojęcie ustawowego zagrożenia odnosi się tylko do jednej kary za przestępstwo, a nie do ich sumy. Granice analizowanego typu zagrożenia wyznacza zatem tylko kara pozbawienia wolności, zaś „obligatoryjna kumulatywna grzywna jest dodatkową dolegliwością o takim samym charakterze jak kumulatywna grzywna, określona w art. 33 § 2 k.k., tyle że wprowadzoną do przepisu szczególnego. Przyjęcie odmiennego poglądu prowadziłoby do konieczności stosowania w takim przypadku art. 60 § 7 jako podstawy orzekania kary nadzwyczajnie złagodzonej w przypadku przestępstw zagrożonych kumulatywnie

13 J. Majewski, *Kodeks...*, s. 197.

grzywną i karą pozbawienia wolności”¹⁴. Pod adresem takiego ujęcia można podnieść istotne zastrzeżenia. W wypadku ustawowego zagrożenia składającego się z kumulatywnie ujętych kar, sąd zobowiązany jest do wymierzenia wszystkich z nich. Dolna granica takiego typu zagrożenia musi się zatem odnosić do dolnego progu wymiaru każdej z kar w nim występujących. Nie można natomiast przyjmować takiego dolnego progu wymiaru kary, jaki ze względów jurydycznych nie jest w ogóle możliwy do aplikacji. W wypadku kumulatywnego zagrożenia grzywną i karą pozbawienia wolności wymieniona sankcja majątkowa ma taki sam status jak kara izolacyjna z art. 32 pkt 3 k.k. Obie

karą pozbawienia wolności. W przypadku zbrodni żaden przepis nie stanowi, że należy odstąpić od obligatoryjnej grzywny ani nie upoważnia do takiego zaniechania w drodze wykładni. Zatem w art. 60 § 6 pkt 2–4 k.k. określono tylko, jak nadzwyczajnie łagodzić karę pozbawienia wolności w zależności od wysokości dolnego jej progu (...). Wynika z tego, że nadzwyczajny wymiar kary nie dotyczy całego ustawowego zagrożenia, lecz odnosi się do poszczególnych rodzajów kar w nim występujących. Takie podejście pozostaje w oczywistej sprzeczności z zadekretowaną jurydycznie w art. 60 § 6 k.k. istotą nadzwyczajnego złagodzenia kary, która to instytucja „(...) polega na

W wypadku ustawowego zagrożenia składającego się z kumulatywnie ujętych kar, sąd zobowiązany jest do wymierzenia wszystkich z nich.

kary wyznaczają stopień społecznej szkodliwości czynu. Z perspektywy ustawodawczej jest on wówczas wyższy niż w wypadku ustawowego zagrożenia obejmującego przykładowo ujęte alternatywnie karę pozbawienia wolności oraz grzywnę.

6. Odnosząc się do tez sformułowanych przez Sąd Najwyższy w uzasadnieniu powołanej uchwały z dnia 20 marca 2019 r., rozpocząć wypada od kwestii zasadniczej dla analizowanego tematu – ustalenia tego, co podlega nadzwyczajnemu złagodzeniu. Innymi słowy, chodzi o udzielenie odpowiedzi na pytanie, czy prezentowana instytucja degeneracji karaniami dotyczy wszystkich kar występujących w ustawowym zagrożeniu, czy też wyłącznie kary pozbawienia wolności. Najwyższa instancja sądowa kategorycznie opowiedziała się za pierwszą z wymienionych koncepcji. Jak czytamy bowiem w uzasadnieniu tego judykatu: „(...) w pkt 2, 3 i 4 § 6 art. 60 k.k. ustawodawca określił jedynie sposób postąpienia, gdy przestępstwo zagrożone jest

wymierzeniu kary poniżej dolnej granicy ustawowego zagrożenia albo kary łagodniejszego rodzaju”. Należy przez to rozumieć modyfikację wymiaru sankcji karnej w stosunku do wynikającego z ustawowego zagrożenia, zarówno w aspekcie jakościowym, jak i ilościowym. Z cytowanego zapisu kodeksowego w ewidentny sposób wynika, że relewantne znaczenie ma całe ustawowe zagrożenie, a nie tylko poszczególne rodzaje kar w nim występujące. Zaprezentowana przez najwyższą instancję sądową błędna koncepcja wykładnicza prowadzi w konsekwencji do sformułowania tez, które nie znajdują dostatecznego uzasadnienia. Po pierwsze, Sąd Najwyższy dopuszcza „(...) możliwość wymierzenia dwóch grzywien: jednej będącej następstwem złagodzenia kary pozbawienia wolności i drugiej – obligatoryjnej (art. 60 § 6 pkt 3 lub 4 k.k.) (...)”. Takie rozwiązanie całkowicie abstrahuje od art. 60 § 6 pkt 2 k.k., który przewiduje wymiar tylko kary izolacyjnej wymienionej w art. 32 pkt 3 k.k. Wobec jednoznacznego brzmienia zapisu kodeksowego, nie zasługuje na akceptację zawarte w analizowanej uchwale SN stwierdzenie, iż „w przypadku zbrodni żaden przepis nie stanowi, że należy odstąpić od obligatoryjnej grzywny ani nie upo-

14 W. Wróbel (w:) *Kodeks karny. Część ogólna. Komentarz. Tom I. Komentarz do art. 53–116* (red. W. Wróbel, A. Zoll), Warszawa 2016, s. 102.

ważna do takiego zaniechania w drodze wykładni¹⁵. Stosowny przepis karny bowiem istnieje. Zresztą, najwyższa instancja sądowa dostrzega trudne do zaakceptowania konsekwencje aplikacji zaprezentowanej przez nią koncepcji wykładniczej, sprzeczające się do możliwości wymierzenia dwóch grzywien „(...) jednej będącej następstwem złagodzenia kary pozbawienia wolności i drugiej – obligatoryjnej (art. 60 § 6 pkt 3 lub 4 k.k.)”. Akceptuje takie rozstrzygnięcie, choć nie znajduje ono dostatecznej podstawy ustawowej, oraz jest pozbawione racjonalności.

7. Sąd Najwyższy odnosi się również do kwestii znaczenia, jakie dla rozstrzygnięcia analizowanego problemu z zakresu nadzwyczajnego złagodzenia kary, ma unormowanie z art. 38 § 1 k.k., w którym również występuje – podobnie jak w art. 60 § 7 k.k. – zwrot ustawowy o zagrożeniu czynu „więcej niż jedną z kar wymienionych w art. 32 pkt 1–3”. Jego istota polega na zadekretowaniu zasady, iż w wypadku, gdy „ustawa przewiduje obniżenie albo nadzwyczajne obostrzenie górnej granicy ustawowego zagrożenia”, to, gdy w ustawowym zagrożeniu występują dwie lub więcej kar różnego rodzaju z art. 32 pkt 1–3 k.k., wówczas „obniżenie albo obostrzenie odnosi się do każdej z tych kar”. Stwierdzenie, iż regulacja ta nie jest relewantna dla wymiaru kary z dobrodziejstwem jej nadzwyczajnego złagodzenia warunkuje zasadność przedstawionej przez najwyższą instancję sądową koncepcji wykładniczej, w myśl której nadzwyczajne złagodzenie kary, w odniesieniu do sankcji ujętych kumulatywnie, odnosi się tylko do kary pozbawienia wolności, a nie do wszystkich występujących w nim rodzajów kar.¹⁵ Jak podnosi Sąd Najwyższy art. 38 § 1 k.k. „(...) nie ma związku z nadzwyczajnym łagodzeniem kary na podstawie art. 60 § 7 k.k. (...)” ze względu na przesłankę, że chodzi obniżenie górnej granicy ustawowego zagrożenia. Należy jednak krytycznie zauważyć, że wykorzystana figura argumentacyjna nie dotyczy

istoty zagadnienia. Już z samego brzmienia przepisu art. 38 § 1 k.k. wynika, że nie znajduje zastosowania przy aplikacji nadzwyczajnego złagodzenia kary. Problem polega jednak na czymś innym, a mianowicie na tym, czy zasada w nim wysłowiona, wobec istotnego podobieństwa sformułowań ustawowych, ma znaczenie w wypadku nadzwyczajnego złagodzenia kary w oparciu o art. 60 § 7 k.k. Wydaje się, że tak – nie sposób nadawać odmiennego znaczenia identycznym zwrotom ustawowym w ramach tego samego aktu prawnego. Zresztą, z oczywistym brakiem racjonalności mielibyśmy do czynienia w sytuacji, gdybyśmy przyjęli, że zasadę określoną w art. 38 § 1 k.k. należy stosować do regulacji przewidujących obniżenie górnej granicy ustawowego zagrożenia, a koncepcję przeciwną w przypadku wymiaru kary poniżej dolnej granicy ustawowego zagrożenia.

8. Uwzględniając istotę nadzwyczajnego złagodzenia kary, należy zdecydowanie sprzeciwić się, przy aplikacji tej instytucji degresji karania, możliwości wymiaru nawet jednej z kar „na zasadach ogólnych”. Oznacza to, że wymiar kary nadzwyczajnie złagodzonej miałby postać swoistej hybrydy składającej się z kary łagodniejszego rodzaju (art. 60 § 6 pkt 1 k.k.) bądź wymierzonej poniżej dolnej granicy ustawowego zagrożenia (art. 60 § 6 pkt 2 k.k.) oraz grzywny w granicach ustawowego zagrożenia. Przepisy jednoznacznie wskazują, które kary są możliwe do orzeczenia w ramach procedury nadzwyczajnego złagodzenia kary. Ich modyfikacja w drodze zabiegów wykładniczych, naruszająca podstawowe zasady jurydycznie opisanej instytucji degresji karania, oznacza pogwałcenie rudymen tarnej zasady *nulla poena sine lege*.

9. W trakcie lektury uzasadnienia uchwały SN z dnia 20 marca 2019 r. można odnieść wrażenie, że najwyższa instancja sądowa, rozstrzygając przedstawione jej zagadnienie, swoje stanowisko oparła przede wszystkim na argumentacji o charakterze polityczno-kryminalnym. Jak czytamy bowiem w uzasadnieniu tej uchwały, nadzwyczajne złagodzenie kary „(...) ma charakter wyjątkowy. Po drugie, co pozostaje w logicznym związku z powyższym spostrzeżeniem nie można przez wykładnię przepisów prowadzić do zlikwidowania różnicowania odpowiedzialności za czyny zagrożone tylko karą pozbawienia wolności od zagrożonych koniunkcyjnymi sankcjami. Nadzw-

15 W piśmiennictwie karnistycznym nie budzi wątpliwości fakt, że art. 38 § 1 k.k. znajduje zastosowanie do ustawowego zagrożenia obejmującego kary z art. 32 pkt 1–3 k.k. w ujęciu alternatywnym, kumulatywnym, alternatywno-kumulatywnym [J. Majewski (w:) *Kodeks karny. Część ogólna. Komentarz. Tom I. Komentarz do art. 1–52*, red. W. Wróbel, A. Zoll], Warszawa 2016, s. 755.

czajne złagodzenie kary nie powinno prowadzić do eliminowania sankcji, którą ustawodawca uznał za konieczną, kryminalizując określone zachowanie”. Trudno zrozumieć, dlaczego znaczenie przy rozstrzygnięciu przedmiotowej kwestii ma mieć akcentowana wyjątkowość nadzwyczajnego wymiaru kary. Nadto jest to przykład zastosowania wykładni rozszerzającej, w oparciu przede wszystkim o racje polityczno-kryminalne, na niekorzyść sprawcy. Z takim podejściem nie konweniujecie inne zawarte w uchwale stwierdzenie, zgodnie z którym w wypadku nadzwyczajnego zła-

§ 7 art. 60 k.k. do zbrodni zagrożonej kumulatywnie pozbawieniem wolności i grzywną”.

11. W piśmiennictwie karnistycznym opowiadając się przeciwko dopuszczalności stosowania regulacji art. 60 § 7 k.k. do ustawowego zagrożenia obejmującego sankcje kumulatywne, zwrócono uwagę na niedopuszczalność wykładni tego przepisu w odezwaniu od pozostałych, opisujących technikę nadzwyczajnego złagodzenia kary, zapisów pomieszczonych w art. 60 § 6 k.k. Twierdzi się, że przestępstwa zagrożone kumulatywnie grzywną i karą pozbawie-

Uwzględniając istotę nadzwyczajnego złagodzenia kary, należy zdecydowanie sprzeciwić się, przy aplikacji tej instytucji regresji karania, możliwości wymiaru nawet jednej z kar „na zasadach ogólnych”.

godzenia kary „(...) chodzi o instytucję o charakterze wyjątkowym, zmieniającą istotnie zasady wymiaru kary. Wszak zawiera ona reguły nadzwyczajnego złagodzenia kary. A skoro tak, to nie podlega wykładni rozszerzającej”. Jeżeli uznajemy rozwiązanie legislacyjne za wadliwe, to nie można korygować jednoznacznych zapisów ustawowych przez odwołanie się do racjonalności kryminalno-politycznej, działając w ten sposób na niekorzyść sprawcy przestępstwa.

10. Jedynym w istocie ważkim argumentem za niedopuszczalnością stosowania art. 60 § 7 k.k. do wymiaru kary z nadzwyczajnym złagodzeniem w wypadku ujętej kumulatywnie sankcji karnej jest взгляд na legislacyjne ukształtowanie zasad nadzwyczajnego wymiaru kary „(...) stosownie do ciężaru „gatunkowego” przestępstw mierzonego surowością grożącej sankcji). Gradacja ta znajduje odzwierciedlenie w punktach 1–4 § 6 art. 60 k.k. oraz w § 7 art. 60 k.k. (...). Skoro dwa pierwsze punkty § 6 art. 60 k.k. określają sposób nadzwyczajnego złagodzenia kary za zbrodnię, to elementarne zasady logiki oraz domniemanie niesprzeczności wewnętrznej przepisów regulujących określoną instytucję wykluczają możliwość stosowania

nia wolności „(...) w świetle wskazań językowych dyrektyw wykładni (...) zmieściłby się również łatwo jak w zakresie zastosowania art. 60 § 7 – w zakresie zastosowania odpowiedniego punktu art. 60 § 6, właściwego ze względu na dolną granicę ustawowego zagrożenia karą pozbawienia wolności”¹⁶. Wydaje się, że zasadność zaprezentowanego poglądu nie jest jednak tak oczywista. Artykuł 60 § 7 k.k. tak określa bowiem przesłankę jego zastosowania, że obejmuje wprost sankcję karną ujętą kumulatywnie. Z zasadniczo odmienną sytuacją mieliśmy do czynienia pod rządami pierwotnego brzmienia art. 60 § 7 k.k. Można bowiem było wówczas bronić poglądu, że wobec braku wyraźnej regulacji wymiaru kary nadzwyczajnie złagodzonej przy zagrożeniu kumulatywnym, wobec możliwości aplikacji art. 60 § 7 k.k. tylko do zagrożeń ujętych alternatywnie, w wypadku ustawowego zagrożenia obejmującego kumulatywnie karą pozbawienia wolności oraz grzywnę znajdują zastosowanie unormowania pomieszczone w art. 60 § 6 k.k. W odniesieniu do zbrodni przesłanką zastosowania art. 60 § 6

¹⁶ J. Majewski, *Kodeks...*, s. 198.

pkt 1 i 2 k.k. jest kwalifikacja czynu do tej kategorii przestępstw. Istniejący w art. 60 § 6 pkt 1 k.k. wymóg zagrożenia „(...) co najmniej karą 25 lat pozbawienia wolności” nie wyklucza tego, iż taki czyn przestępny zagrożony jest dodatkowo grzywną. Spełniony jest bowiem warunek zagrożenia co najmniej karą z art. 32 pkt 4 k.k. Z kolei w wypadku przestępstw stanowiących występki uprawnione było stwierdzenie, że użyte w treści przepisów art. 60 § 6 pkt 3 i 4 k.k. sformuło-

wanie chociażby problemy interpretacyjne występujące przy ustalaniu relacji pojęcia „gwałt na osobie” z art. 130 § 3 k.w.¹⁸ do pojęcia „przemoc wobec osoby” występującego w art. 280 § 1 k.k. będące konsekwencją braku nowelizacji powołanego przepisu kodyfikacji wykroczeniowej w kontekście uchwalenia nowego kodeksu karnego z 1997 r. Najwyższa instancja sądowa, racjonalizując funkcjonujący wadliwy zapis ustawowy, zdecydowała się wówczas na przełamanie ukształtowa-

Należy krytycznie ocenić postrzeganie roli orzecznictwa najwyższej instancji sądowej jako instytucji działającej w pewnym sensie w stanie wyższej konieczności, naprawiającej oczywiste błędy ustawodawcy.

wanie: „(...) dolną granicą ustawowego zagrożenia jest kara pozbawienia wolności (...)” wyznacza najniższy wymiar ustawowego zagrożenia, którego w żadnym wypadku nie można już przekroczyć. Przy akceptacji takiego ujęcia, powołane przepisy znajdowałyby również zastosowanie do tych ustawowych zagrożeń, w wypadku których dodatkowo w formule kumulatywnej występuje zagrożenie innym rodzajem kary niż pozbawienie wolności¹⁷. Powyższe stwierdzenia wymagają jednak przewartościowania wobec zmiany brzmienia art. 60 § 7 k.k.

12. Na zakończenie uwaga ogólna dotycząca sposobu argumentacji zaprezentowanego w uzasadnieniu uchwały siedmiu sędziów SN z dnia 20 marca 2019 r. Po jej lekturze nie sposób uciec od refleksji, że najwyższa instancja sądowa, chcąc zrationalizować ewidentnie nieudaną nowelizację art. 60 § 7 k.k., sięgnęła po figury argumentacyjne wykraczające poza dopuszczalny model wykładniczy. Sąd Najwyższy przejął w istocie funkcję prawodawczą. Nie pierwszy zresztą raz taka sytuacja miała miejsce. W tym kontekście warto przy-

nej już linii orzeczniczej¹⁹. Należy krytycznie ocenić takie postrzeganie roli orzecznictwa Sądu Najwyższego jako instytucji działającej w pewnym sensie w stanie wyższej konieczności, naprawiającej oczywiste błędy ustawodawcy. W ten sposób podejmowane jest ryzyko odejścia od rudymenarnych zasad wykładni przepisów prawa karnego. Praktyka taka nie służy również przewidywalności rozstrzygnięć sądowych.

Bibliografia

- Kmąk K., *Sankcje kumulatywne od 1 lipca 2015 r. – rozważania na tle ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii*, „Prokuratura i Prawo” 2018, nr 10, s. 102–135.
- Majewski J. (w): *Kodeks karny. Część ogólna. Komentarz*, tom I, *Komentarz do art. 1–52* (red. W. Wróbel, A. Zoll), Warszawa 2016, s. 752–767.
- Majewski J., *Kodeks karny. Komentarz do zmian 2015*, Warszawa 2015.

18 Ustawa z 20.05.1971 r. – Kodeks wykroczeń, t.j. Dz.U. z 2019 r. poz. 821 z późn. zm.

19 Zob. m.in.: uchwała siedmiu sędziów SN z 17.12.2008 r., I KZP 27/08, OSNKW 2009, z. 1, poz. 1.

17 J. Raglewski, *Model...*, s. 387–390.

- Raglewski J., *Kilka uwag w kwestii nadzwyczajnego złagodzenia w przypadku ustawowego zagrożenia karą pozbawienia wolności oraz grzywną*, „Czasopismo Prawa Karnego i Nauk Penalnych” 2008, z. 1, s. 253–265.
- Raglewski J., *Model nadzwyczajnego złagodzenia kary w polskim systemie prawa karnego (analiza dogmatyczna w ujęciu materialnoprawnym)*, Kraków 2008.
- Raglewski J. (w:) *System Prawa Karnego*, tom 5, *Nauka o karze. Sądowy wymiar kary* (red. T. Kaczmarek), Warszawa 2017, s. 451–524.
- Siwek K., *Nadzwyczajne złagodzenie grzywny kumulatywnej*, „Czasopismo Prawa Karnego i Nauk Penalnych” 2018, z. 4, s. 7–20.
- Wassermann W., *Grzywna kumulatywna a nadzwyczajne złagodzenie kary na gruncie ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii*, „Prokuratura i Prawo” 2017, nr 9, s. 98–104.
- Wróbel W. (w:) *Kodeks karny. Część ogólna. Komentarz*, tom I, *Komentarz do art. 53–116* (red. W. Wróbel, A. Zoll), Warszawa 2016, s. 100–105.